

RAAP België - Rapport 121



Aanleg vismigratieloop via de Bosvijverbeek Zwalm



**Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek – 2017H160**



**Nazareth
2017**

Colofon

Opdrachtgever: Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
Afdeling Operationeel Waterbeheer
Raymonde de Larochelaan 1
9051 Gent (Sint-Denijs-Westrem)

Titel: Aanleg vismigratieloopt via de Bosvijverbeek - Zwalm
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van maatregelen - 2017H160

Status: Definitief

Datum: 16 augustus 2017

Auteur: VERMEULEN BRAM

Projectcode: 2017H160

Raaproject: ZWRE-01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Steenweg Deinze 72,
9810 Nazareth

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Steenweg Deinze 72
9810 Nazareth
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België bvba, 2016

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van het geleverde vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, was het mogelijk om een gefundeerde uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische relicten ter hoogte van het plangebied. Op basis van de Centraal Archeologische Inventaris is er in de omgeving van het plangebied een gunstige verspreidingsgraad met betrekking tot relicten uit de Gallo-Romeinse periode. Echter, aangezien de geplande bodemingreep zeer specifiek gesitueerd is (grotendeels in de loop van de recent aangelegde Bosvijverloop en via recente perceelsgreppels), de omvang ervan vrij beperkt is en de algemene landschappelijke ligging weinig gunstig voor archeologische sites is, dient de verwachtingskans op archeologische restanten ter hoogte van de geplande vismigratielooptje bijgesteld te worden naar laag. Verder onderzoek ter hoogte van het projectgebied zal als het ware geen significante kennisvermeerdering opleveren.

Na afloop van het bureauonderzoek kon er een gemotiveerde uitspraak gedaan worden over het al dan niet nemen van verdere maatregelen. Er dient geen verder vooronderzoek met of zonder ingreep in de bodem te gebeuren.

1.2 De aan-/afwezigheid van een archeologische site

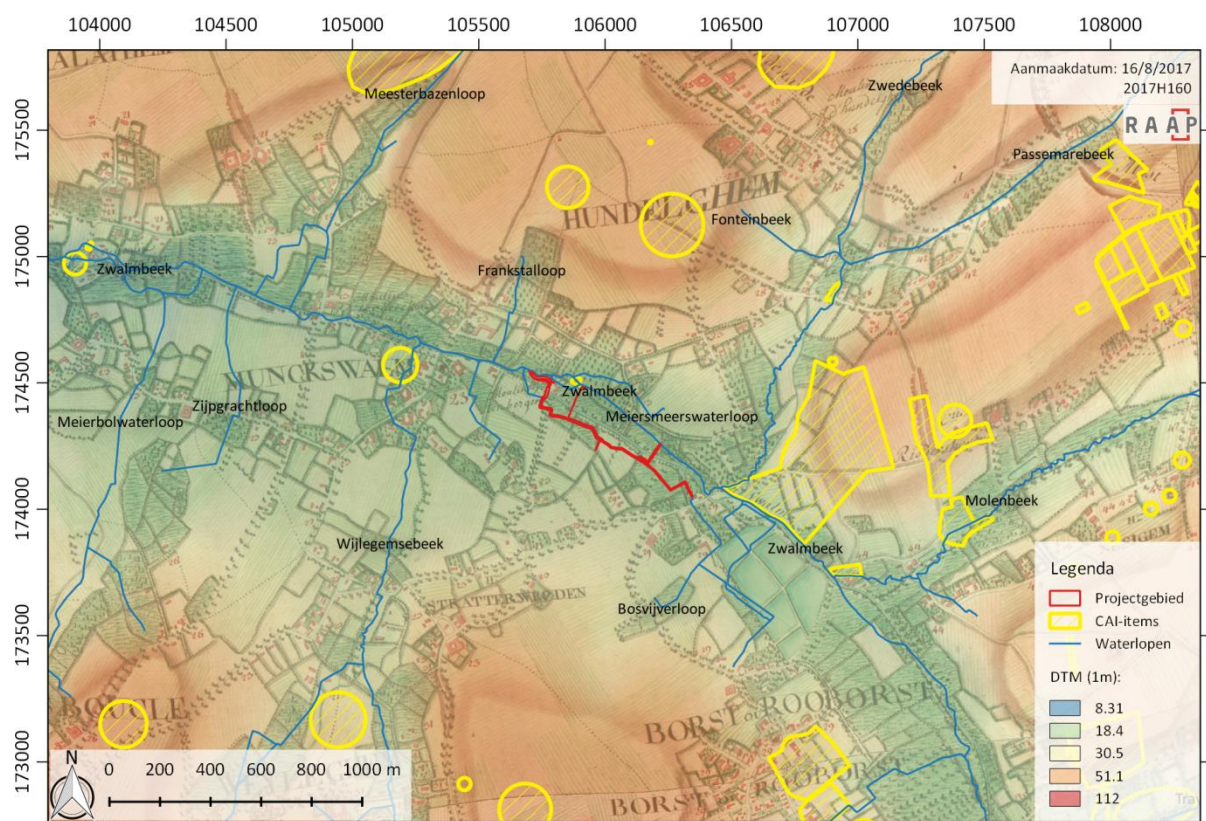
Door middel van het bureauonderzoek kon de aanwezigheid van archeologische relicten niet definitief bepaald worden. Met betrekking tot de verspreidingsgraad van vindplaatsen in de omgeving is er potentiële kans op archeologische relicten ter hoogte van het plangebied. Hierbij zou het voornamelijk om restanten uit de Gallo-Romeinse periode gaan. Voor de overige perioden zijn de indicaties beperkter. Deze verwachtingsgraad dient echter wel genuanceerd te worden. Dit omwille van onderstaande argumenten:

- Landschappelijk gezien is het projectgebied gelegen in een beekdal, in de directe omgeving en overstromingszone van een middelgrote waterloop (de Zwalm). Deze locatie is omwille van de natte bodemomstandigheden minder gunstig voor het aantreffen van archeologische sites, meer bepaald bewoningssites, funeraire sites en dergelijke meer. Onderstaand syntheseplan (zie Figuur 1: Syntheseplan. Projectie van de Ferrariskaart op het Digitaal Terreinmodel en indicatie van de waterlopen, het projectgebied en de naburige CAI-items (schaal 1:30.000, bron: AGIV, Geopunt, VMM, CAI).) wijst er ook op dat de meerderheid van de omgevende vindplaatsen gelegen zijn op de heuvelruggen tussen de beekvalleien. Deze locaties zijn beter gedraineerd. De desbetreffende percelen zullen voornamelijk als *meersen* (natte en moerasachtige weilanden) in gebruik geweest zijn. Ook de aanwezigheid van de Zwalmolen in de directe omgeving, wijst mogelijk op het gebruik van deze alluviale zone als spaarbekken in perioden van waterschaarste.
- Een tweede argument is de specifieke inplanting. Het merendeel van de vismigratielooptje wordt aangelegd in de bestaande Bosvijverloop. Historisch kaartmateriaal heeft aangewezen dat deze waterloop pas aangelegd tussen 1910 en 1937. De stroom zou gefungeerd hebben als *onderloop*, voor het afvoeren van water naar de Zwalm, na het bevoeien van de velden.

De nieuwe geplande delen van het tracé (de vishelling, het verbindingskanaal en de vistrap en monding in het westen met de Zwalm) zijn voornamelijk ingepland op de grenzen van de betrokken percelen. Het digitaal terreinmodel heeft aangewezen dat de meerderheid van deze velden afgeboord waren met perceelsgreppels. Deze greppels werden als *kleinsloten* ingeschakeld in het vloeiwijdensysteem om de velden te draineren. Er kan dus vastgesteld worden dat de vismigratieloopt voor het grootste deel aangelegd zal worden ter hoogte van zeer recent uitgegraven grachten en greppels. Hierdoor wordt de trefkans op archeologische relictten, laat staan een archeologisch niveau, sterk gereduceerd.

- Tot slot dienen ook de dimensies van de geplande werkzaamheden in acht gebracht te worden (zie infra, impactanalyse). Zo is het oppervlak dat effectief verstoord zal worden te klein om significante kenniswinst op te leveren. De bestaande Bosvijverloop zal eerder beperkt verdiept en verbreed worden en de nieuw uit te graven zones zijn zowel in lengte als breedte te beperkt om een duidelijk archeologisch inzicht te kunnen genereren.

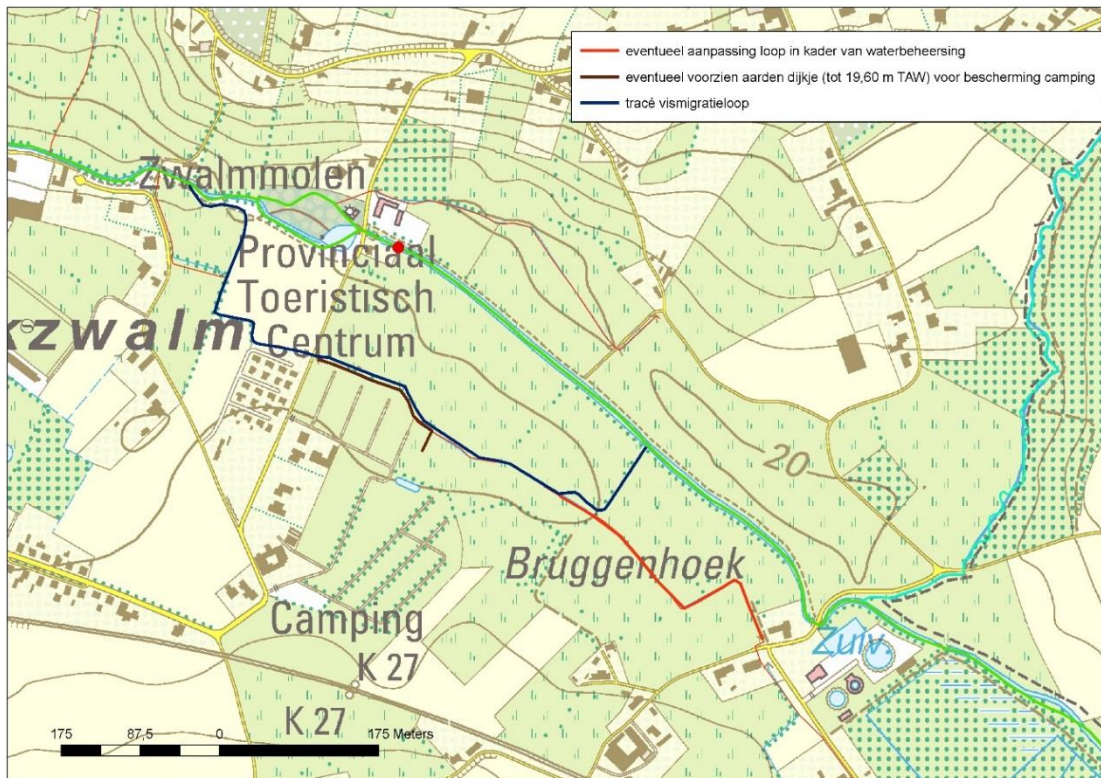
Al deze argumenten zorgen ervoor dat de verwachtingsgraad op archeologische relictten ter hoogte van het plangebied laag is.



Figuur 1: Synthesepan. Projectie van de Ferrariskaart op het Digitaal Terreinmodel en indicatie van de waterlopen, het projectgebied en de naburige CAI-items (schaal 1:30.000, bron: AGIV, Geopunt, VMM, CAI).

1.3 Impactbepaling

De vismigratieloopt zal een lengte van 850 meter betreffen (blauwe lijn op Figuur 2). Opwaarts de stroom zal er ook nog een tweede deel van de Bosvijverloop geprofileerd worden (rode lijn). Dit tracé is ca. 312 meter lang. De bruine lijn betreft een damwand die opgetrokken wordt met de uitgegraven grond van de vismigratieloopt. Deze zal aangelegd worden om de huidige camping van wateroverlast te vrijwaren.



Figuur 2: Algemeen overzicht van de geplande vismigratieloopt (schaal niet gekend, bron: VMM).

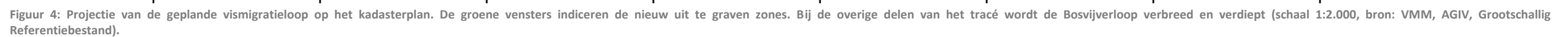
De geplande bodemingrepen omvatten een oppervlakte van ca. 6718 m². Figuur 3 geeft het ontwerpplan weer. Alle rode figuren betreffen het ontwerp. Op de plaatsen van de huidige Bosvijverloop zal er een verbreding van 1,5 tot 2 meter plaatsvinden en een verdieping van 0,5 meter ten opzichte van het huidige waterniveau. De vismigratieloopt zal 5,5 meter breed zijn aan het oppervlak en 2 meter aan de basis. Enkel het westelijk gedeelte, aan de monding, zal verbreden tot ca. 10 meter. In een paar zones zullen nieuwe uitgravingen plaatsvinden (zie groene vensters op Figuur 4), zo zal er aan het oostelijke uiteinde een vishelling aangelegd worden (met diepte van ca. 1,11 meter) en een verbindingskanaal (met diepte van ca. 0,78 meter). Aan het westelijke uiteinde van het tracé zullen er vistrappen aangelegd worden in de huidige Bosvijverloop en zal er ter hoogte van de monding een nieuw gedeelte uitgegraven worden. Daar zal de diepte tot ca. 3 meter onder het maaiveld bedragen, om aansluiting te maken op de Zwalm. In het centrum zal ter hoogte van de camping de vismigratieloopt opnieuw uitgegraven worden naast de bestaande loop (ca. 150 m). De bestaande loop zal gedempt worden en met de uitgegraven aarde wordt een aarden dijk opgeworpen. Hier zal de impact ca. 1,4 meter zijn. Daarnaast zal er parallel met en over een deel van

het tracé een wachtbuis ingegraven worden. Deze buis zal op 0,8 meter aangelegd worden (zie blauwe stippellijn op Figuur 4).

Met betrekking tot de impact van deze werken werd reeds vermeld dat de Bosvijverloop pas in de Moderne Tijd uitgegraven werd, waardoor archeologische objecten, sporen en structuren ter hoogte van het tracé vernietigd zullen zijn. Het merendeel van de nieuw aan te leggen structuren (de vishelling en het verbindingskanaal in het oostelijke uiteinde, de vistrap en monding in het westelijke uiteinde) zullen grotendeels geplaatst worden ter hoogte van perceelsgreppels. De impact van de werkzaamheden op oppervlaktes met een onverstoord bodemarchief (en mogelijk archeologisch niveau) zal dus beperkt zijn. Het oppervlak van de onverstoorde zones waar er een bodemimpact zal plaatsvinden zal te klein zijn om een significante kenniswinst op te leveren.

De lage impact van de geplande werken in combinatie met een lage archeologische verwachting (omwille van de specifieke inplanting en landschappelijke locatie, zie supra) zorgt ervoor dat het in dit dossier niet relevant is om verdere maatregelen te treffen. De kosten en baten van verder onderzoek staan immers niet in verhouding met het wetenschappelijk kennispotentieel. Voor dit project wordt bijgevolg **geen verder onderzoek geadviseerd** en dient er dus geen programma van maatregelen opgesteld te worden.





2 Programma van maatregelen

Niet van toepassing.